

В. В. Кузик

Пісенники

ПІСЕННИКИ — збірки, що містять зібрання народних і композиторських пісень (іноді пісень-романсів, популярних романсів і солоспівів, куплетів, кантів). Бувають друковані й рукописні, з нотами й без, зі словесними текстами (віршами). На Заході П. з'явилися в 16 ст., у Російській імперії — від 17 ст. Перші друковані видання П., де вміщено й низку українських народних пісень: «Между делом безделье, или Собрание разных песен с приложенными тонами на три голоса» Г. Теплова (1759), «Собрание русских простых песен с нотами» В. Трутовського (в 4-х частинах по 20 зразків у кожній; ч. 1, 1776; ч. 2, 1778; ч. 3, 1779; ч. 4, 1795), «Собрание народных русских песен с их голосами на музыку положил Иван Прач» М. Львова (1790; усі — Санкт-Петербург), «Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego» В. Залеського, К. Ліпінського (Lwów, 1833). Від 18 ст. вийшли друком П. із зібраннями саме українських народних пісень: «Голоса украинских песен, изданные Михаилом Максимовичем» в аранжуванні О. Аляб'єва (Москва, 1834), «Народные украинские напевы, положенные на фортепьяно Николаем Маркевичем» (1840), «Южно-русские песни» для голосу з фортепіано М. Маркевича (1857; обидва — Санкт-Петербург), 2 П. А. Єдлічки — «Собрание малороссийских народных песен» (1861) і «Сто малороссийских народных песен» (1869), записи М. Лисенка — збірки танців і веснянок «Молодощі» (1876; усі — Київ), 3 випуски «Збірника українських народних пісень» (Лейпціг, 1869), 5 П.-збірок для хору з фортепіано «Веснянки», «Колядки, щедрівки», «Купальна справа», «Весілля» (1896—1903), 7 випусків українських народних пісень для голосу з фортепіано (1867—1911), публікації К. Квітки — «Збірник українських пісень з нотами» в гармонізації Б. Яновського (1902), «Дитячі ігри, пісні й казки з Волині», зібрані Лесею Українкою (1903), «Народні мелодії з голосу Лесі Українки» (ч. 1—2, 1917; 1918; усі — Київ) тощо. У роки соціальних зрушень початку 20 ст. набули поширення П. революційних, повстанських і стрілецьких пісень. Після 1920-х рр. у СРСР були популярні політично заангажовані П. — пролетарські, піонерські, комсомольські тощо. Штучно нехтувалися П. зі зразками фольклору, зокрема П. «Народні пісні на слова Т. Г. Шевченка» (1934, упорядник А. Хмара) та «Українська народна пісня» (1936, упорядник А. Хвиля; обидва — Київ) було вилучено з обігу як видання «буржуазно-націоналістичного спрямування». Від 2-ї половини 20 ст. в Україні значно збільшилася кількість публікацій П. із народними зразками (ліричні, історичні, козацькі, жартівливі українські народні пісні тощо). Заохочувалися видання П. зі зразками фольклору республік СРСР. Із проголошенням

незалежності України (1991) почали друкувати П. із виразним національним спрямуванням — пластові пісні, пісні УПА, Січових стрільців, пісні доби революційних змагань тощо. Такі П. користуються значним попитом і мають великі тиражі.

Бібліографічний опис:

Пісенники / В. В. Кузик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-879680>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).